

njavati bibliografiju radova jugoslavenskih autora, kao i informaciju o prevođenju knjiga i članaka na jugoslavenske jezike. Time bi se pouzdano počela ostvarivati proklamirana uloga informiranja i okupljanja (u smislu međusobnog poznavanja) naših autora koji pišu o kulturi mladih i potkulturama, ne samo omladinskim. A to bi zasigurno pridonijelo intelektualnoj živosti posvećenoj ovoj tematici u našim prostorima.

MAJA POVRZANOVIĆ

Punk pod Slovenci (zbornik), Knjižnica revolucionarne teorije, 17, Univerzitetna konferenca ZSMS, Republiška konferenca ZSMS, Ljubljana 1985, 542 str.

Iako u zborniku *Punk pod Slovencima* nalazimo samo jedan etnološki rad, smatramo da je nekoliko valjanih razloga za njegovo prikazivanje u časopisu namijenjenom prvenstveno jugoslavenskim etnologima i folkloristima. Prije svega, do danas etnolozi u Jugoslaviji gotovo da i nisu istraživali omladinske potkulture. Teme s područja suvremene kulture mladih tek se prihvaćaju (prije svega među mladim slovenskim etnologima) kao ravnopravne drugim etnološkim temama; tek se počinje uviđati njihov značaj u razvoju naše znanstvene discipline. *Punk pod Slovencima* je knjiga o jednoj suvremenoj potkulturi u našem društvu koja bi etnologima i folkloristima morala biti zanimljiva. Uz to, vrlo je malo prijevoda inozemne teorijske literature o potkulturama, pa su utoliko značajniji ovdje objavljeni teorijski radovi slovenskih autora. Iako se radi o sociološkim i politološkim pristupima, etnologu je njihovo poznavanje nužno da bi (bilo koju) potkulturu mogao razumjeti u cijelosti. Prilozi nisu podjednako kritični, no svi pridonose objašnjenju *punka* u Sloveniji.

U uvodnom tekstu Gregora Tomca *Sporovi i sukobi druge Slovenije* čitamo o uvjetima i razlozima pojave *punka* u Sloveniji od 1977, o putovima i načinima njegova alternativnog djelovanja, o njegovim socio-kulturnim aspektima. Analiziraju se sukobi *punk* pokreta s institucijama na raznim razinama.

Dominantne strukture u Sloveniji *punk* kao kulturnu pojavu nastoje usamiti i odvojiti ili pak asimilirati. Kao društveni pokret nastoje ga uništiti. Tomc objašnjava posljedice takvog stanja na oblike i sadržaje slovenskog *punka*.

Kratkim napisom *Reakcija na punk "pokret" u nekim našim socijalno pravnim i kulturno ideološkim institucijama* Radmila Pavlovič daje polazište za detaljniju analizu uzroka i posljedica posvemašnje negativne i agresivne reakcije u naslovu navedenih institucija na *punk*. Jedan od najvažnijih mehanizama održavanja postojećih društvenih odnosa, dakle i mehanizama efikasnog suprotstavljanja *punku*, ona vidi u medijskom ovladavanju kulturno ideološkim odnosima.

Skraćena seminarska radnja iz 1983. Andreje Potokar pod naslovom *Pank v Lublan* jedini je etnološki prilog u ovom zborniku, a ujedno i jedna od rijetkih etnoloških analiza potkulturnih fenomena u Jugoslaviji. Autorica je na temelju razgovora, promatranja i sudjelovanja prikazala ponašanje ljubljanskih *punkera*, plesanje, stil njihova odijevanja i ukrašavanja, žargon s različitih područja (glazba, zabava, imenovanje osjećaja i predmeta), parole i napise na zidovima, odnos prema određenim vrednotama, te njihov način provođenja slobodnog vremena (konzumiranje određenih sadržaja koje nude sredstva masovnog komuniciranja, te sastajanje u lokalima, disko klubovima i na koncertima). Slijedeći Hebdigeovu tezu o stilu kao namjernoj komunikaciji, dotakla se percepcije *punka* "iznutra" i "izvana" kao i reakcije sredstava masovnog komuniciranja i milicije na *punk* u Ljubljani. Šteta što ovom prilogu nije posvećen veći prostor, jer su ovako i etnografski opis i interpretacija ostali na razini naznake.

Peter Barbarič piše o glazbi u članku *Pokušaj određenja kriterija vrednovanja punka*. Smatra da proizvode industrije glazbene zabave valja prvo sagledati u njezinom društvenom okružju, pa tek zatim postavljati pitanja estetike.

Polazeći od postavke da ideologija vladajućih društvenih skupina nije vladajuća društvena ideologija, Rastko Močnik u prvom dijelu teksta *Razum pobjeđuje* teorijski razmatra konkretnu ideološko političku situaciju u

suvremenoj Sloveniji, a u drugom pokušava izraditi teorijske pretpostavke mogućih političkih intervencija usmjerenih ka promjeni sadašnjeg stanja.

Peter Mlakar objašnjava uzroke i polazišta ideologije *punka* u članku *Princip svjetonazora punka*.

Marjan Ogrinc u zaključnom prilogu prvog dijela zbornika pod naslovom *Nije nam do toga da postanemo historija* donosi kratku povijest *punka* u Sloveniji i prijedloge za njegovo daljnje istraživanje. *Punk* je, zaključuje autor, dao neprocjenjiv doprinos stvaralačkom razvoju domaće popularne glazbe kao značajnog elementa suvremene slovenske kulture. Kao potkultura je angažiran, kritičan i djelatan odnos spram društvene stvarnosti proširio među velikim dijelom nekonformistične omladine. Time nadilazi domet studentskog pokreta 1968-72. ograničenog na buduće intelektualce. Konačno, *punk* u Sloveniji simbolizira sve rasprostranjenije angažirano i kritičko razmišljanje o postojećim društvenim odnosima i mogućnostima njihova mijenjanja.

Knjiga *Punk pod Slovencima* mogla bi kao informacija o suvremenim domaćim kulturnim pojavama zanimati i one etnologe koji neće istraživati *punk*, niti koju drugu omladinsku potkulturu. Naime, četiri petine knjige čini raznovrsna, savjesno prikupljena i sustavno organizirana građa o *punku* u Sloveniji. To su članci i dokumentacija o *punku* iz tiska (uglavnom slovenskog), tekstovi čitani u programima "Radio Študenta", popis *punk* koncerata u Ljubljani, te popis produkcije magnetofonskih kazeta, publikacija i multimedijских projekata ljubljanskog Študentskog kulturnog centra od 1981. do 1984. Uz to su objavljeni i rezultati ankete provedene povodom ove knjige, nekoliko već objavljivanih intervju, memoarski dokumentarni zapisi nosilaca slovenskog *punka* uglavnom napisani za ovu knjigu. Napokon, sakupljen je ovdje niz grafita pohranjenih "na fotografijama ili u kolektivnom pamćenju", kako kažu priređivači.

Ne samo zbog nemogućnosti vizualnog prenošenja grafičnog slikarstva: šteta je što ova dobro koncipirana knjiga - najvjerojatnije zbog pomanjkanja sredstava - nema i

fotografija koje bi do kraja upotpunile njezinu dokumentarnost.

MAJA POVRZANOVIĆ

Probleme der Gegenwartsvolkskunde, Referate der Österreichischen Volkskundetagung 1983 in Mattersburg (Burgenland), Klaus Beitzl (Hrsg.). Selbstverlag des Vereins für Volkskunde, Wien 1985, 353 str.

U zborniku *Problemi etnologije sadašnjosti* objavljeni su referati sa savjetovanja koje je austrijsko Etnološko društvo u suradnji s Institutom za etnologiju suvremenosti Austrijske akademije znanosti i Austrijskim stručnim etnološkim savezom organiziralo u Mattersburgu 1983. godine.

Iz predgovora Klause Beitzla, direktora Instituta za etnologiju suvremenosti i urednika ovog zbornika, saznajemo da je savjetovanje bilo "otvoreno" različitim temama i pristupima, sukladno interesima onih etnologa koji istražuju suvremene kulturne pojave. U Austriji je to područje još relativno novo i nije dovoljno istraživano. Zato su i radovi na savjetovanju češće postavljali pitanja nego odgovarali na njih, određujući probleme kojima bi tek trebala uslijediti tumačenja.

Klaus Beitzl (Beč) u referatu *Etnologija sadašnjosti - polje rada i metode* donosi pregled tokom historije etnologije mijenjanog odnosa istraživanja prošlosti i istraživanja suvremenih kulturnih pojava. Skreće pažnju na razvoj etnologije u Francuskoj, napose na Arnolda van Gennepa kojega je zanimala vlastita suvremenost. Izlaže i pristup Hermanna Bausingera. U poglavlju o metodama Beitzl prikazuje rezultate kartografske metode na primjeru istraživanja pokladnih običaja u Austriji. Govori i o metodi analize sadržaja, posebno sadržaja dnevnih novina u okviru etnološkog interesa za običaje.

Beitzl prihvaća određenje "etnologije sadašnjosti" Leopolda Schmidta prema kojemu početak "sadašnjosti" započinje s korjenitim preobražajima seljačkog svijeta u prvoj polovici 20. stoljeća. Ako bismo i mogli